

Een kleyn monstertjen, met een warachtich verhael

**Vande mishandelinghe die den remonstrantsche
ghevangenen predicanten geschiet is**

Passchier de Fyne

bron

Passchier de Fyne, *Een kleyn monstertjen, met een warachtich verhael. Vande mishandelinghe die den remonstrantsche ghevangenen predicanten geschiet is*. Z.n., z.p. 1625

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/fyne001kley01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Beminde vrienden:

ONder alle wonderen, dunckt het my wonderlick te hooren, dat die luyden haer selfs den Hemel, met alle die Hemelsche vreughde toe eyghenen, die nochtans volmondich belijden, dat zy onnut zijn tot *eenighen goede*, ende gheneycht tot *Allen quade*, jae dat zy van *Naetueren gheneycht zijn om dien alleen goeden Godt, ende haren Naesten te haeten*, *Caths. Antw. 5*. Maer dese verwonderinghe vlucht van my, als een schaduwe voor de Sonne, soo haest als ick haer hoore segghen dat zy vastelick ghelooven, dat zy voor Godt sullen gherechtverdicht worden door soo een gheloove, dat, al ist, dat haer haere Conscientie beclaecht, dat zy teghens *alle* de ghebooden Godts swaerlick ghesondicht hebben, ende *niet een* van Godts ghebooden en hebben onder houden, ende dat zy noch steeds tot *alle* boosheyt gheneycht zijn, dat haer evenwel sonder hare verdienste, uyt louter ghenade, de volkomen ghenoechdoeninge, gherechticheyt, en heylicheynt Christi gheschoncken en toeghereekent wert, even al en hadden zy noyt sonde ghehadt ofte ghedaen, jae, *al hadden zy alle de ghehoorsaemheynt volbracht*, die Christus voor haer volbracht heeft, etc. inde 60. Antwoort vanden Heydel-berchschen Cathecismo: waerom dat dan oock niet te verwonderen en is, dat de Alderheylichste (onder haer) soo langhe zy hier in desen leven zijn, maer een kleyn beginsel van de ghebooden Godts onderhouden. *Cathe. Antwoort. 114*. Nu, gelijk dit geloove schadelick en tegen Gods clare woort strijdende is, Alsoo spruyten daer wt oock schadelicke vruchten; want, op sulcke Ackeren en konnen geen bomen der gerechticheyt, nochte geen planten tot des Heeren prijs groeyen, maer daer spruyten uyt wilde stammen vol schoone bladen, en Scherpsteekende doornen, vervult met bittere vruchten des vlees, strijdende tegens Godes gebodt, tegens den goedertieren aert Iesus Christi, ende tegens de natuerelicke liefde: de waerheynt daer van soude ick wel klaer en breet konnen voorstellen, indien ick meer als een blat papiers wilde vervullen, ende ick niet wel en wiste dat veele Lief-hebbers onses Vaderlandts, de bittere vruchten hares geloofs selfs saghen, kenden, en proefden, tot haerder droeffenisse.

Een Monstertjen wil ick nu alleen voorstellen, waer uyt een yder (licht vande reste) sal konnen Oordeelen. Ick sal nu alleen maer int korte thoonen de bitterheynt, die sy ghetoont hebben nu in dese leste 7. Iaren teghens hare Mede-broederen die sy ofte selfs verraden, ofte door andere verraders in hare handen hebben gekregen: ende om dat dies te klaerder voor ooghen te stellen, so sal ick thoonen hoe zy met de gevanghen Predicanten hebben gehandelt, 1. Int vanghen, ten 2. opde gevanckenisse, Ten 3. int wechvoeren nae het Tucht-huys, ofte na Lovesteyn, ten 4. op Lovesteyn: lieve Leser, letter wel op, ick en sal niet dan de waerheynt seggen, ende ghy sult den grijpenden Wolf daer ons de Heere Iesus voor waerschout, onder het Schaepsvel beginnen te sien.

1. Wat aengaet de wreetheyt die ghethoont is int aengrijpen ofte vanghen der Remonstrantsche Predicanten, die is op dese plaetse minder, op die meerder geweest, nae dat de genegentheyt om Godt ende den Naesten te haten, meer ofte min inde harten vande Schouten gheweest is: int ghemeyn heeftmen haer alle met sulck een verwoetheyt over vallen, even als een Hongerigen Wolf een onnosel Schaepjen doet, ende op dat haer den loon van 500. Guldens niet ontgaen en soude, zo hebben sy die ontschuldige luyden, die noch weynich Iaren te vooren, met groote stichtinge de ghemeente in Steden en Dorpen, als Predicanten bedient hadden geknevelt, ende als Galch-dieven vast ghebonden hebben haer darenboven noch bewaert met wreede Soldaten, die niet en ontsaghen verscheyden vrome luyden doot te schieten, wt vreesse datmen haer den gevangen soude mogen ontnemen: ende dese lieve Contra-Remonstranten, die haer de suyvere gereformeerde noemen, sagen noch liever het onnosel bloet opde strate vloeyen, dan dat sy eenen ghevanghen Predicant soudent los laten. Als tot *Rotterdam* int vanghen vanden vromen *Symon Luce* gheschiet is: Ist niet waer Rotterdammers? hebt ghy dit met uwe ooghen op uwen Kermis-dach niet ghesien? ick weet dat ghy *Ia* seggen sult: Die van *Delft* en waeren niet te vreden dat sy eenen Predicant gevangen en gheknevelt hadden, maer namen noch boven den ghevanghen een eerbare Vrouwe, te weten, de *Huysvrouwe van Ian Pieterssz. Seylmaecker op de Delfsche vaert tot Rotterdam*, om dat sy haer by dien Predicant vondt, daerom most zy oock vande Dief-leyders door de Stadt gheleyt worden, waer door de goede Vrouwe een misval kreeg, also dat dat onnosel, ja onghebooren kindeken, door die bitterheyt der Contra-remonstranten zijn leven laten moste: Den Schout van *Haerlem*, en konde oock zijn bitter gemoet niet verbergen doe hy tot *Haerlem*, ten Huysse vanden vromen *Simon le Fever*, die twee wtnemende gheleerde en vrome Predicanten overviel ende gevangen nam, want alhoewel den vromen *Eduwaert Poppius* niet loopen en konde, eensdeels om zijn swackheyt, eensdeels om dat hy zijnen *Tabbaert*, aent lijf ende de *Chalferotten* aende beenen hadde, so most hy so wel als dien goeden *Karel Nielle*, de *Pater Nosters* aende handen hebben: *Poppius*, was doort t'vanghen verschrickt, badt daerom den Schout, dat hy doch eens zijn water op die plaetse mochte maken eer hy hem wech leyde, maer dien wreeden Schoudt en wilde hem dat niet toelaten: Dien vromen *Vesekius*, wesende vanden Schout tot *Amsterdam* overvallen, daer hy by zijn *Huys-vrouwe* opt bedde lach badt den Schout, dat hy zijne kinderen die op een ander bedsteede laghen, een *Adiu-kus* mochte gheven, eer hy van haer scheyde, maer soo veel en wilde hem dien onbarmhartighen Schoudt niet toelaeten: met alle de andere ghevangenen en ist niet veel beter ghegaen, doch ick sie dat ick veel andere particulariteyten moet overslaen, om mijn voorghenomen kortheyt te houden, ick sal dan voort tot het

2. Tweede gaen: ende verhalen hoemen met die *vrome Predicanten* op het *Gevanckenhuis* gehandelt heeft: men heeft haer niet alleen inde sterckste en snootste plaetsen geleyt (als dien goeden Man van *Tielt*

ghetuyghen kan, die tot *Nimmeghen* voor een Predicant ghevanghen zijnde, in een Vuyl-gat gheworpen wiert) maer wt vreesse dat sy daer wt souden moghen verlost worden, so heeftmen de gevanghenen op de eene plaetse met Diefleyders, op de andere met gewapende Soldaten bewaert, Ia op ander plaetsen heeftmen haer midden inde ghevanckenisse aen *Boeyen*, en *ysere ketenen geslooten*, al-hoe-wel dien vromen *Paulus vander Linde*, siekelick van Lichaem was, soo most hy evenwel tot *Campen* inde ghevanckenisse 9 weecken lanck (als een Bleyckers Hondt) *Aen eenen ijseren keten* geslooten legghen: men heeft haer seer dickmaels met de examenatie gequelt, om te weten waer sy gepreekt en wie haer geherbercht hadden, om also die goede luyden die daer door bethoont hadden Godt, en haren naesten lief te hebben, opt lijf te vallen, gevangen te stellen, en eene groote somme gelts af te stroopen, ende als de ghevanghen Predicanten zulcx niet en wilde bekennen, so heeftmense met de Pijnbanck gedreycht, men heeft tot Haerlem den Beul met zijn ghereetschap in haere tegenwoordicheyt gebracht, ende men heeft haer in plaetse van op de Pijnbanck te leggen, drie weken langh in een vuyle stinckende Giole, op vuyl stroey gheleyt, belastende den Supier haer te tracteeren nae de ghelegentheyte van die plaetse, welken ysselicken stanck, dien vromen *Vesekius* noch niet vergeten en heeft : ende also de Rechters sagen, dat die goede luyden die sy nu om Christi waerheyt wille Gevangen hadden, geresolveert waren, alles, ja oock de doot voor de selve waerheyt te lijden, zo wierden zy verbittert, knersten op hare tanden, ende deden haer voorts alle smaet en spijt die zy konden dencken: Ick gae noch al veel ander dinghen voor by om te komen tot het

3. Derde: Als sy nu eenige maenden inden Haghe ofte in andere Steden hadden geleghen, ende veel quellinghe hadden wtghestaen, soo heeftmen haer vervoert na eene ander plaetse, om daer eeuwichlick te leggen in ghestadich verdriet, tot dat dien goeden Godt haer van dat quaet soude verlossen: men heeft eenighe nae *Amsterdam* en *Haerlem* gebracht, om daer in die Tuchthuysen onder de Deuchnieten te leven, met expresse last *datmen haer als die Deuchnieten soude tracteeren*: maer also het *Tuchthuys*, haer ofte niet swaer ghenoech, ofte niet sterck genoegh en scheen, om die goede luyden tot den dach des doots te bewaren, soo hebben sy een stercker plaetse bedacht, te weten, het Slot tot *Lovesteyn*: Alwaer sy niet alleen met veel deuren, slooten, en stercke muyren, maer oock met gewapende Soldaten bewaert worden: nu int wtvoeren nae die plaetse hebt ghy al mede der Contraremonstranten bitterheyt kunnen mercken, want, also dit vangen en wechvoeren der vroomen luyden een werck der duysternisse was, soo hebben sy haer inder nacht vervoert. Als de Vrouwen vande gevanghenen, aende ghevanckenisse quamen om hare lieve Mannen int wtvoeren noch eens te sien en te spreeken, so heeftmen die bedroefde Vrouwen wech-gestooten, ja men heeft haer inde gevanckenisse op-geslooten tot dat hare lieve mannen wechgevoert waren, waer tegen sy niet en konden doen, dan tot haren God suchten. Die van *Amsterdam*, willende vroeg voor

den dach, twee vroomen Predicanten, te weten, *Barnardus Vezekius*, en *Petrus Cupius*, na *Loevesteyn* voeren, boeyden haer in die felle koude met ijsere boeyen so vast aen malcanderen, dat haer de beenen noch een wijle daer na wee deden, ende stelden haer so geboeyt op een slede, ende als sy op eenighe plaetse quamen daer het ijs te swack scheen, so ginck den Schout met zijn Dief-leyders af, en lieten dese twee vroomen luyden in dat perijckel op de slede sitten, sonder haer van malcanderen te willen ontsluyten, om haer te behelpen so sy int water mochten komen te vallen: dien zuiveren ghereformeerden Schout liet hem voorstaen, het waren Arminianen die van God verworpen, van het Synode veroordeelt, ende vande H. Staten gebannen waren, daer en was doch geen verbeuren aen, men konde haer doch gheen leet te veel noch smaet te groot aendoen: de selfde *Amsterdamsche Schepenen*, sonden daerna door haeren Schoudt, *Vlas*, den vroomen *Arnoldus Gesteranus* nae het *Loevesteynsche Slot*, wesende wel vast gheboeyt in een Schuyte, nu komende voor *Vyanen*, daer den ghevanghen moste opgaen, dewijle datmen door die Stadt niet varen en kan, so heeft dien loosen Schout eenen loosen vont bedacht, om de boeyen aende vroomen Iongmans beenen te houden, en wat doet hy doch? hy doet door ghewelt van volck de Schuyte opt Lant trecken, hy stelt die met den ghevanghen daer in, op een slede, ende doet hem so door de Stadt tot inde Vaert van *Gorkum* slepen: wie hoorde oyt van sulcke parten? Ick en hebbe inden geheelen Martelaren boeck geen diergelijcke Historie ghelesen, doch ten is geen wonder dat de Wolven metter tijt arch en loos worden: ick come tot het

4. Vierde: te weten, hoe datmen die goede luyden inden *Kercker* tot *Loevesteyn* ghehandelt heeft ende noch handelt, daer waere wel een geheelen boeck vol af te schrijven, ick sal daerom maer een weynich segghen van het gene alleman bekent is, de reste sal metter tijt tot Francvoort inde Mis wel te koop komen.

Men heeft die trouwe Predicanten daer gheleyt in groote eensaemheyt, zijnde van alle menschen afgeslooten ende om haer in die eensaemheyt te meer te bedroeven, so en wilmen niet toe laten, dat yemant haer van buyten groete veel min aenspreeke: jae, het is gebeurt, dat *Paulus vander Linde* wt zijn kamer zijnen mede-gevangen broeder konde sien ende toeroepen, maer de *Gouverneur* dat siende, liedt de veynster daer *Paulus vander Linde* lach dadelic toespijckeren: de Swager van *Symoen Luce*, die van een verre reyse quam, was begerich om zijnen ghevanghen Swagher eens te besoecken, en also hy by hem inde Kamer niet en mochte kommen, soo sprack hy hem van buyten eenighe weynige woorden toe, en alhoe-wel men hooren konde wat hy tot zijn Swager sprack, soo wiert even-wel dien goeden man vast ghehouden, ende en quam niet sonder groote schade daer van: veele diergelijcke dinghen zijnder meer ghebeurt, ja so yemant maer van buyten den Hoedt voor de ghevanghenen af-nam, die wiert terstont van de Soldaten aenghegreepen: wie hoorde oyt van sulcke onbillicheyt, datmen een ghevanghen Predicant, na dat hy al de Sententie van eene *Eeuwighe gevanckenisse* ontfanghen heeft, niet en soude mogen aenspreecken noch groe

ten? O barmhartighe *Herodus!* ghy en weygherde de *Discipulen* van *Iohannis den Dooper* niet by haren Meester inde ghevanckenisse te comen, Matth. 11.2. Indien datter yemant vande gevangene Predicanten kranck wort, ja in doots noot leyt, men wil niet toelaeten dat de andere ghevanghens haren mede-broeder besoecken, ofte den schuldighen dienst doen, als ghebleeken is, doe die Godsalighen *Eduwaerdus Poppius* doot-kranck lach, ende zynen geest inde handen Godes overgaf: doch nae seer veel bidden en smeecken, is toegelaten dat de kinderen by haren Vader en de Vrouwen by haren Man, soude moghen comen, doch also, dat de Vrouwen by haer als gevangenen moeten blijven, ende niet dan door *grote gratie*, eens ter maent van het huys moghen afgaen: daer siet ghy noch eenige medelijden, hoe wel heel kleyn, maer dese gratie wort hier door weder verswaert, om dat sy die ghevanghenen so magher tracteeren, soo dat sy niet konnen het leven onder-houden, met het gene haer vande Heeren ghegeven wort, want haer en wort niet meer ghegheven, dan 8. stuyvers daeghs, te weeten voor elcken Predicant, ende daer zijnder die vijf ofte ses kinderen hebben, en om dit gelt te krijgen, behoeven sy wel een groot deel daer van te verteeren, als sy inden Haghe daer om loopen solliciteeren, ick laete noch eenighe onkosten staen die daer moeten afgaen, ende sal noch veel ander dinghen overslaen daermede die ghevangenen gequelt worden, even-wel moet ick noch verhalen hoe dat de ghevanghenen, siende dat de Peste opt Huys te *Loevesteyn* heel seer onsteecken was, en dagelicx meer en meer onstack, waer door sy met haere lieve Huysvrouwen en Kinderkens, in groote benautheyt zitten, dewijle sy wel weten, datmen haer in zulcke sieckte niet achten, maer als luyden daer gheen verbeuren aen en is verlaten soude, so lieten zy door hare Vrouwen versoeken, om op een ander plaetse ghebracht, ofte onder Sufficante borghe erghens op een Dorp gestelt te worden, daer het de Heeren soude goet vinden: maer, wat antwoorde kreeghen doch die bedroufde Vrouwen vandien grooten *Pensionaris Duyck*, by de welcke sy hare saeke recommandeerde? sy kregen so eene harde antwoorde dat haer de tranen wt de ooghen spronghen, *Laetse sterven* (seyde dien onbarmhartigen Heere) *Want sy zijn daer om te sterven gheleyt*. O *Duyck Duyck!* hoe weynich ghedenckt ghy dat dien barmhartighen Heere der Heeren, *een onbarmhartich oordeel over alle onbarmhartige menschen vellen sal*, *Iac. 2. 13*. Moeten sy sterven? waerom slaetmen haer niet een Swaert door den Hals? waerom moeten sy ghestadich in die Pestelentiale Vlamme gheslooten zitten? waerom moeten zy dach en nacht inde schaduwe des doots zitten? hoe roeptmen doch soo zeer over der Papen wreetheyt, om dat zy de luyden levendich begraven om de Religie? sy helpen haer aen een korten doot, en gieten haer een mande met aerde over de mont, maer ghylieden die Christenen jae ghereformeerde Christenen roemt te zijn, werpt dese luyden om de Religie inden Kercker, latende haer jaren en daghen in ghestadighe droeffnisse, en doodelike benautheyt legghen, hebbende uwen lust daer in, dat die vroomen luyden ghevoelen dat sy sterven, nademaniere van die gene die door hare onmenschelike wreetheyt vermaert zijn.

Der ghevanghene bedroefde Huys-vrouwen, ziende datmen haer versoeck gheheel afsloech, ende hoorende die harde onbarmhartighe antwoorden van dien grooten Pensionarus Duyck, *Laetse sterven, want om te sterven zijn sy daer geleyt*, versochten seer ootmoedelick datmen dan ten minsten hare lieve mannen (die nu door dat lang-duyrich zitten, Gravelich, en Watersuchtich waren gheworden) by malcander soude laten komen vande eene Kamer inde andere, op dat sy in dese benaude zieckte der Peste wat beter adum soude moghen scheppen, ende haer door het gheselschap van malcanderen wat moghen vermaeken. Al hoewel dit niet en streeft teghen de Sententie die over haer gevelt is, so en konden zy dat cleyn droppeltjen barmharticheyt niet verkrijghen van die Heeren, die zulcke volle stroomen der barmharticheyt in dien grooten dach des oordeels, vanden Heere aller Heeren meynen te verkrijghen. *Pieter Iansen Schagen*, eene vande Heeren Staten, stelde eene swaricheyt voor, die te vreesen stont somen de ghevangen Predicanten inde ghevanckenisse byden anderen liet kommen: maer lieve, wat swaricheyt doch? eene groote: want hy seyde, *daer mochte quaet spul af kommen*: maer lieve, wat spul doch? dit quaet spul. *Dat dan door die ghelegentheyte, den eenen met des anders wijf onkuysheyt mochte bedrijven*. Hier berste zijne wijsheyt al teffens wt, want hoe-wel zulx niet te vreesen en staet van vroomen luyden die om eene goede conscientie te behouden, dese sware langduyrighe banden, met zulcke groote lijtsaemheyt verdraghden, ende die niet en konnen ghelooven, dat alle dinck oock het overspel selfs, de wtverkoorene ten besten dient, maer vast gelooven, *dat geen Hoereerder noch Overspeelder*, int rijcke der Hemelen sal ingaen, so dientmen hen nochtans over dese onnutte sorge te verwonderen, en met luyder keele wt te roepen, O sorghvuldighe Heere, O wijsen Raet-gever, O gheluckich lant, dat zulcke wijse stierluyden heeft, ende daer een Boeren Speelman eene van des landts Staten is gheworden! men heeft so eenen wijsen sorchvuldigen man moeten verkiesen doemen door alle de vereenichde Provintien nae 24. nieuwe Rechters sochten om de oude wijse Raden des Lants te veroordelen.

Siet, beminde Leser, hier hebt ghy een cleyn Monstertjen vande vruchten der gener die haer laten voorstaen, dat haer alledinck, oock de sonden selfs ten besten zullen dienen, Ick bidde V. L. dat ghy dese vreemdicheyt, en hardicheyt die zy aen hare medebroederen bethoont hebben ende noch daghelicx bethoonen, recht wilt overdencken, ende met de wille Godts in zijn woort ons gheopenbaert overlegghen ghy zult haest merken, dat dese luyden verre vande waerheyt afdwalen, tegen Christi lesse en aller vrome Exempelen handelen; ende dat de liefde, die de bant der volcomenheyt en het eenich merckteycken van Christi ware Discipulen is Ioh. 13.35. noch in hare harte geen overhant ja geen plaetse ghenomen heeft; ende zult u selven ghedronghen vinden, van haer als van grijpende Wolven, volghens de vermaninghe Christi te wachten, Math. 7.15.

FINIS.